

БЕЛА КНИГА

ЗА ПРИВАТНОТО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ

Издавач

Комора на Република Северна Македонија за приватно обезбедување

За издавачот

Верица Милевска Стефановска

Претседател на Комората на РСМ за приватно обезбедување

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

334.728

ЃУРОВСКИ, Марјан

Бела книга за приватното обезбедување [Електронски извор] / [автор Марјан Ѓуровски]. - Скопје :
Комора на Република Северна Македонија за приватно обезбедување, 2019

Начин на пристапување (URL): <http://obezbeduvanje.org.mk/publikatsii/>. - Текст во PDF формат,
содржи 24 стр. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 31.07.2020

ISBN 978-608-66216-8-1

а) Приватно обезбедување

COBISS.MK-ID 51658245

СОДРЖИНА

ПРЕДГОВОР	3
ВОВЕД	4
<i>Интереси во областа на приватната безбедност</i>	6
<i>Фактори што ја детерминираат потребата од дејноста приватно обезбедување и нејзиниот развој</i>	9
<i>Размена на информации преку концептот на јавно-приватно партнерство</i>	11
<i>Иден предизвик на приватното обезбедување</i>	12
<i>Нови задачи на секторот за приватно обезбедување</i>	14
<i>Приспособување на законодавството на сегашните и идните предизвици</i>	16
<i>Приватното обезбедување како комплементарна поддршка на безбедноста</i>	17
<i>Препораки за понатамошен развој на секторот за приватно обезбедување</i>	19
<i>Основни задачи</i>	22

ПРЕДГОВОР

Во пресрет на 20-годишнината од основањето на дејноста приватно обезбедување во Република Северна Македонија евидентна е потребата за научно синтетизирање на најзначајните аспекти во кои се реализира приватниот безбедносен сектор во нашата држава. Во наведениот дискурс, Комората на Република Северна Македонија за приватно обезбедување изработи Бела книга за приватното обезбедување со тенденција за идентификување на суштинските маркери на оваа значајна дејност со јавни овластувања.

Со оглед на тоа дека за периодот од речиси две децении градење на сопствените капацитети и ресурси веќе е јасно потврдена комплементарната улога на приватното обезбедување во поширокиот безбедносен контекст, оваа бела книга дополнително ги елаборира интересите во областа, факторите што ја детерминираат потребата од дејноста, како и концептот на јавно приватно партнерство во функција на максимален придонес за општата безбедност на граѓаните во заедницата. Белата книга претставува документ што нуди детаљна и добро аргументирана политика за дискусија и за натамошно носење одлуки во однос на идните предизвици, новите задачи и натамошниот развој на секторот приватно обезбедување.

Оттука, длабоко сме убедени дека овој документ ќе циркулира помеѓу вршителите на дејноста, институциите на заедницата и сите засегнати чинители во безбедносната сфера во форма на декларација за позицијата, потребите и правците за иден развој на приватното обезбедување и дополнително ќе поттикне посветеност за натамошен раст и унапредување на дејноста.

Скопје, 2019 година

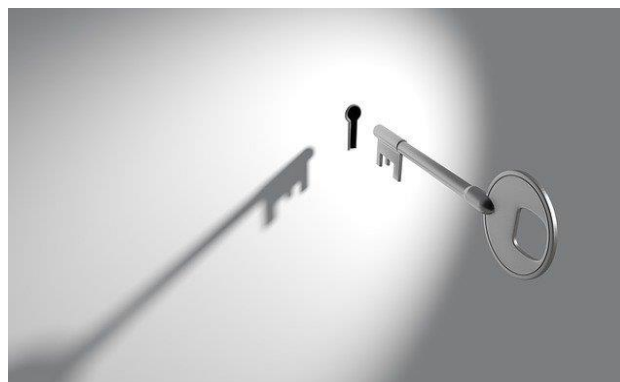
Претседател

м-р Верица Милеска Стефановска

Безбедноста е човекова потреба и пред сè право. Тоа е основна вредност што претставува предуслов за постоење и развој на општествените потсистеми и општеството во целина и поради тоа мора да има адекватна грижа, којашто преку системот на националната безбедност (одбрана, внатрешна безбедност, заштита и спасување, управување со кризи) организирано и ефикасно треба да обезбеди највисок степен на безбедност во општеството.

Системот на обезбедување на внатрешната безбедност во сите развиени земји се заснова на работата на традиционалните државни органи и делови, како што се: полицијата, јавното обвинителство, царината, разузнавачките и контраразузнавачките служби, правосудните органи, комуналните полицајци и другите органи на надзор.

Секторот за приватното обезбедување е регулирана економска активност. Тоа се занимава со услуги и безбедносни функции. Така, индиректно придонесува за внатрешната безбедност, но воедно значајно треба да ги почитува основните човекови права и слободи преку јасен нормативно регулиран надзор.

Приватното обезбедување во Република Северна Македонија е присутно повеќе од две децении и денес е регулирано со посебен закон. Брзиот развој на безбедносниот систем, воведување нови технологии и надзорни потреби и очекувања на современото општество ја дадоа основата за понатамошен развој на приватното обезбедување. Тоа е можно само низ дефинирани јасни цели, односи и улоги на одговорните клучни актери во оваа област. Стратегискиот пристап има за цел да спречи и да елиминира одреден неконтролиран одговор на случувањата во општеството како последица на модерните безбедносни предизвици, ризици и закани.

Терминот „приватна безбедност“ во Белата книга се идентификува како сектор за приватно обезбедување, безбедносен консалтинг и граѓанска сигурност. Приватното обезбедување е заштита на луѓето и имотот, којашто како економска дејност се врши од страна на претпријатијата и поединци вработени во нив, и тоа:

- **како доходовна дејност за клиенти врз основа на договорни односи (заштита на договор) или**
- **како непрофитна активност за сопствени потреби (внатрешно обезбедување).**

Задачите и овластувањата на приватната безбедност се предвидени со конкретни мерки што се обезбедуваат во посебен закон.

Активностите на приватното обезбедување се координирани со секторот на политика на национална безбедност на Република Северна Македонија, особено во политиката за обезбедување и внатрешната безбедност.

▶ **ИНТЕРЕСИ ВО ОБЛАСТА НА ПРИВАТНАТА БЕЗБЕДНОСТ**

Најголем интерес на Република Северна Македонија е да обезбеди високо ниво на безбедност и квалитет на живот за сите граѓани. Предуслов за ова е строго почитување на основните права и слободи на човекот и да се спречи системски акти на незаконско мешање во приватноста и правата на човекот. Овие принципи, исто така, врз основа на политиката за обезбедување имаат за цел да се воспостави и да функционира ефективен и пропорционален систем на внатрешна безбедност. Затоа во интерес на Република Северна Македонија е промовирање и зајакнување партнерства меѓу јавноста и приватното обезбедување, што уште повеќе ќе ја зајакне легитимноста, кредибилитетот и оптималниот систем.

Целите во областа на приватната безбедност се:

- активности за развој на приватната безбедност, како што се регулирани индустрии, со целосно почитување на законитоста, човековите права и слободи, како и владеењето на правото;
- системско регулирање на приватното обезбедување;
- квалитетно образование, континуирана обука, едукација и усовршување;
- ефикасна контрола на компаниите што вршат дејност приватно обезбедување;
- да се постигне синергија ефекти во областа на безбедноста преку партнерски односи и механизмите меѓу државната безбедност и секторот за приватна безбедност

За секторот за приватно обезбедување може да се каже дека настанал со трансформирање на класичниот модел на заштитни функции за државата. Функциите, сложените работи и задачите на овој сектор се гледаат преку мноштво карактеристики, од кои некои се специфични само за него. Карактеристики на секторот за приватна безбедност се дека тој е :

Конкурентен сектор. Конкуренцијата во овој сектор е многу остра. Договори за давање безбедносни услуги најчесто се склопуваат според системот на најповолни (читај најевтини) понуди, пред системот за најдобри понуди, односно оние понуди што гарантираат висококвалитетни услуги, добри работни услуги, во согласност со колективните договори, важечките закони, должности и одговорности кон клиентите. Нелојалната конкуренција што е присутна, аматерската работа, илегалната пракса и др., ја расипуваат сликата за приватниот сектор за безбедност и имаат негативно влијание врз него.

Флексибилен сектор. Секторот за приватно обезбедување нуди услуги 24 часа на ден и седум дена во неделата, во состојба е да одговори на различни барања на клиентот. Оваа врска на флексибилност се гледа на различни начини, на пример: во бројот на работници – што е поврзано со способноста на компанијата да вработи толку работници колку што бараат различните ситуации за кои таа е одговорна. Потоа, флексибилно работно време, односно нестандартни норми за работно време; се мисли на постојана приправност, прекувремена и ноќна работа, работа за викенд и др.; флексибилност во можноста за извршување на задачите што мора да ги спроведат компаниите што вршат дејност приватно обезбедување. Имено, тие мора да бидат способни во секој момент да се приспособат на потребите на компанијата и на клиентите со цел да ги исполнат нивните различни и непредвидливи барања.

Сектор со потенцијал што сè уште го нема заземено целосното место во општеството. Приватните агенции што даваат безбедносни услуги помагаат јавните места да бидат уште посигурни и придонесуваат за создавање безбедно општество во целина, така што приватната и јавната слобода може да се уживаат без ограничување. Меѓутоа, овој придонес не е секогаш докрај применет. Оваа состојба на секторот за приватно обезбедување во извесна мера се рефлектира како игнорирање и недостаток на признавање за работата што ја извршува оваа компанија и нивните вработени, а што може да има негативни импликации на сликата за целокупниот систем за безбедност. За овој сектор да го добие признанието што го заслужува, потребни се иницијативи што ќе ја зголемат свеста за улогата на приватниот сектор за безбедност во општеството, и проекти што ќе ја подобрат сликата за него.

Услуги што се даваат за приватно обезбедување според категоризацијата на Европската конфедерација на услуги за обезбедување се: физичко обезбедување, обезбедување имот, пренос и транспорт на пари и други вредносни пратки, мобилна патрола, интервенција по аларм, мониторинг, заштита на лица, инсталација и одржување на системи и опрема за обезбедување. Приватната безбедност е високоспецијализирана за осигурување на безбедноста и заштита на поединци, персонал или имот, вклучувајќи ги хуманитарните и индустриските средства.

▶ **ФАКТОРИ ШТО ЈА ДЕТЕРМИНИРААТ ПОТРЕБАТА ОД ДЕЈНОСТА ПРИВАТНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ И НЕЈЗИНИОТ РАЗВОЈ**

Многу фактори влијаат на развојот на секторот за приватното обезбедување. Понудата и побарувачката го помагаат прогресивниот развој на приватното обезбедување и разновидноста на нивните услуги. Со трендот на намалување на вооружените сили, се рационализираат трошоците на безбедносниот систем, па со ориентираност кон пазарот во блиска иднина одредени работи и извршување на функции ќе ѝ се понудат на индустријата за приватно обезбедување. Приватизацијата и дерегулацијата на пазарите доведоа до намалување на државната контрола во сферата на капиталот и услугите. Воедно се намалува улогата на полицијата во целосното остварување на безбедноста. Поради повеќе причини секторот за приватно обезбедување станува повеќе посакуван партнер од јавниот безбедносен сектор поради реактивната улога на полицијата, обемот на работата и должноста на полицијата.

Многу од законските надлежности на приватното обезбедување се надвор од опсегот на дејствување на одделот за јавна безбедност на надлежното министерство. Улогата на секторот за приватното обезбедување е поинаква и обрнува целосно внимание на безбедноста на луѓето и имотот, како и целосно извршување на другите законски регулирани задачи. Секторот за приватно обезбедување е фокусиран на превентивната заштита. Примарната обврска на јавното спроведување на законот е кон општеството, тоа е она што ги плаќа. Од друга страна, обврската кон приватната безбедност е кон клиентот.

Во еден социоекономски контекст каде јавните ресурси за заштита на луѓето и за спроведување на законот се сè посиромашни, а притоа се соочени со нови опасности, како физички така и електронски, приватното обезбедување претставува клучен елемент. Само со поддршката на приватното обезбедување е возможно да се исполнат сè поголемите барања за сеопфатна понуда за обезбедување, што опфаќа заштита на средства, простор и луѓе, но исто така и поддршка за политиките за спречување тероризам.

Еден целосно интегриран систем на обезбедување апсолутно наложува потреба од комплементарност, а не надреденост, помеѓу јавните безбедносни сили и приватниот безбедносен сектор, како и ефикасна синергија помеѓу човечките ресурси и технологиите. Ресурсите се

многубројни, но со цел уште поуспешно да се справуваме со тековните и идните предизвици треба да дојде до интегрирање на технолошкиот напредок притоа не заборавајќи го незаменливиот човечки фактор што на услугите од секторот за приватно обезбедување им дава професионализам и вредност. Обезбедување значи професионализам и пред сè, токму „културата“ на обезбедувањето е суштинскиот елемент на кој треба да се работи. Интересот на „синџирот“ треба секогаш да има приоритет и можеме да се исполниме само доколку агенциите и целокупниот сектор за приватно обезбедување се обединет, особено на ниво на Комората за приватно обезбедување на Република Северна Македонија како што е сега.

Безбедносниот континуум во услови на денешното опкружување и глобалните предизвици третира едно навистина суштинско прашање. Во текот на последните години овие барања стекнаа уште поголема важност со оглед на тоа дека подемот на тероризмот се интензивираше кон средината на оваа декада. Фактот дека јавните места станаа главната цел на терористички напади ја поттикна дискусијата за обезбедување во област во која се инволвирани многу заинтересирани страни – јавни и приватни, вклучително и граѓаните. Обезбедувањето на јавните места многу се разликува од заштитата на критична инфраструктура, како што се аеродромите или електроцентрали.

Нудењето вистинска безбедност на граѓаните (а не само чувство за безбедност) на јавните места, притоа овозможувајќи тие места да бидат отворени и достапни, истовремено не оставајќи впечаток дека претстои напад преку преголемо присуство на полициски и дури и воени сили, воопшто не е лесна задача. Во услови на широк спектар на предизвици и ризици, и покрај огромните напори на надлежните органи, сепак постои одреден ризик и, за жал, веројатност да се случи терористички напад како закана што е присутна во секоја од земјите.

Сепак, сите треба да бидат подготвени ефективно да одговорат секогаш кога ќе се случи евентуален напад и да се одговори што е можно побрзо и, пред сè, да се превенира. Во овие две области може да помогне оптимизирана соработка помеѓу надлежното Министерство за внатрешни работи и Секторот за приватно обезбедување преку надлежната Комора за приватно обезбедување. Работниците од приватното обезбедување се распоредени на локации каде што полицијата не е нужна, а секако и не е постојано присутна.

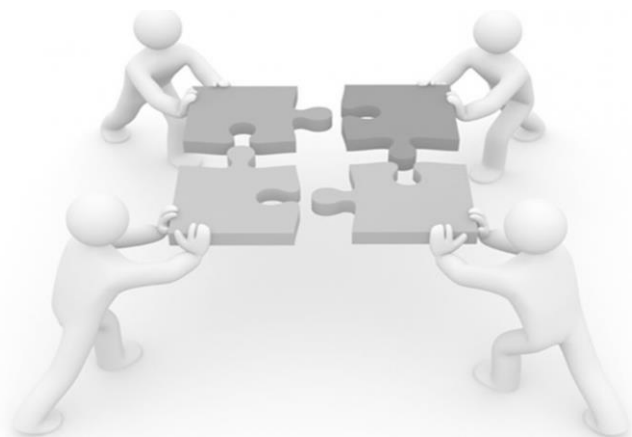
Искористувањето на потенцијалот на милиони очи и уши е можност којашто одреден број земји веќе ја искористија, по пат на создавање јавни-приватни партнерства (ЈПП) и склучување договори за размена на информации. Притоа, тие вложуваат напори за оптимизирање на отпорноста осигурувајќи да не постојат слаби алки во безбедносниот синџир. Ова е еден вид на „безбедносен континуум“ што треба да се обезбеди.

▶ РАЗМЕНА НА ИНФОРМАЦИИ ПРЕКУ КОНЦЕПТОТ НА ЈАВНО- ПРИВАТНО ПАРТНЕРСТВО

Во однос на капацитетот за интервенирање, работниците за обезбедување се прва линија на лица за одговор и тие не можат да се третираат на ист начин како и општата јавност во однос на видот на информации коишто им се потребни за да ги извршуваат своите задолженија. Тие треба да се информирани дека нивото на закана на одредена локација е зголемено со цел да бидат повнимателни и подготвени за ефикасна интервенција. На работниците од секторот за приватното обезбедување мора да им бидат обезбедени информации доколку претстои или веќе се случува или има опасност од одреден ризик и закана. Ова ретко се случува во денешно време, најчесто поради недостатокот на законски рамки за реализација на концептот ЈПП и за размена на информации.

Конвергентноста на професионализацијата на приватното обезбедување, неговата подготвеност да даде позитивен придонес кон безбедносниот континуум и сè поизразената

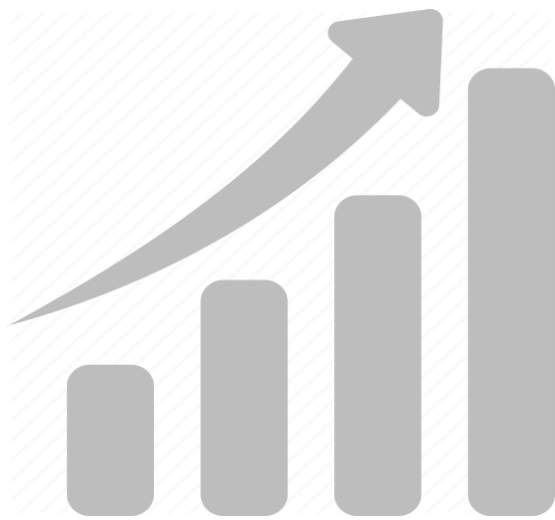
технолошка димензија на безбедносните решенија, создаваат совршени услови и временска рамка за оптимизирано партнерство. Градењето компании за обезбедување, парадигмата на статични работници за обезбедување наспроти технологијата се заменува со оптимизирани решенија, во кои работниците за обезбедување и технологијата формираат

целина којашто е поголема од нејзините составни делови. Јасно е дека пристигна времето кога е нужно да се подобри соработката како во интерес на јавните институции за безбедност така и на секторот за приватно обезбедување, но и за подобра заштита на општеството воопшто.

ИДЕН ПРЕДИЗВИК НА ПРИВАТНОТО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ

Во денешно време, секторот треба сè повеќе да се стреми кон најдобрата комбинација од луѓе и технологии за заштита на средствата, на инфраструктурата и, најважно, на луѓето, без оглед на тоа дали се наоѓаат дома, на работа или на јавни места. Следното ниво за приватното обезбедување несомнено ќе биде поврзано со вештачката интелигенција, многу податоци (Big Data) и предиктивна заштита, интернетот и многу други концепти што сè уште не се измислени, а ќе станат дел од т.н. аугментирано обезбедување. Во овој контекст, а имајќи предвид дека безбедноста е основно право на секој граѓанин, соработката меѓу јавните и приватните субјекти во областа на обезбедувањето, исто така, треба да биде целосно усогласена со правата на граѓаните на приватност и заштита на податоците. Ова е уште една причина повеќе за создавањето јасна рамка што ќе може да ги увери граѓаните дека нивната безбедност и слобода не се спротивставени туку, напротив, тие се комплементарни.

Неопходно е да преминеме во интеракција за приватното обезбедување да се справи со постојните и идните предизвици. Заедно, градејќи заемна доверба со јавната безбедност, секторот за приватно обезбедување е присутен во животот на секој граѓанин: тој врши контрола на аеродромите и концертните сали, ја обезбедува критичната инфраструктура и ги штити шопинг-центрите и приватниот имот. Меѓутоа, приватниот сектор за обезбедување отсекогаш играл важна улога во заштитата на граѓаните и бизнисите од криминалот. Всушност, перципирањето на јавното обезбедување како државен монопол е застарен концепт, што всушност датира од пред XIX век. Оттогаш, приватното обезбедување (повторно) стана важен чинител во заштитата на средствата, луѓето и инфраструктурата. Во поскоро време, неговото присуство уште повеќе е раширено со оглед на тоа дека му се доделени нови мисии од или во партнерство со надлежното министерство. Последните две декади се во знакот на економски кризи,

технолошки напредок, социо-политички и демографски промени. Барањата на клиентите и на нашето безбедносно опкружување, безбедносните ризици и закани се менуваат многу брзо.

Како одговор на некои од овие турбуленции, произлегува концептот на современи компании за обезбедување, чијашто цел е да се реализира премин од парадигмата на „физичко/статично обезбедување наспроти технологија“ кон парадигма на „безбедносни решенија“.

Сè поголемото присуство на услугите обезбедени од страна на секторот за приватно обезбедување, коешто расте со различно темпо, но сега станува реалност и општо прифатен концепт, познат како „безбедносен континуум“, наложува потреба соработката помеѓу државата и секторот за приватно обезбедување да се темели на придобивките од одредени општи правила и да следи одредени принципи и вредности. Ова е условот за ефективна безбедносна рамка што целосно ја врши својата заштитна и превентивна улога, во која сите вклучени страни можат следствено да имаат доверба и потпора.

Денес општеството подлегува на огромни турбуленции: глобализација, урбанизација, демографски промени, климатски промени, зачетоците на меѓународен тероризам. Бројните бранувања од технолошкиот развој и дигиталната револуција додадоа уште еден елемент на предизвиците за јавното обезбедување, но, исто така, понудија и нови решенија во оваа индустрија. Денес ние живееме во свет што постојано се менува, широк спектар на глобални ризици и закани со бројни двигатели на промени. Приватното обезбедување еволуираше со сите овие случувања. Обезбедувањето во современото општество повеќе не може да се замисли без огромните капацитети на приватното обезбедување со своите лиценцирани работници за обезбедување. Ангажирањето работници за приватно обезбедување за јавни објекти и (критична) инфраструктура, како и за службите за безбедносни проверки и обезбедување на аеродромите, фудбалските стадиони и концертните сали, денес за повеќето граѓани се подразбира како такво и е целосно прифатено.

▶ **НОВИ ЗАДАЧИ НА СЕКТОРОТ ЗА ПРИВАТНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ**

Дури и доколку услугите за физичко обезбедување и патролно обезбедување, вклучително и обезбедување на транспорт и пренос на пари и други вредносни пратки, останат суштината на секторот, сепак опсегот на услугите што ги обезбедува секторот за приватно обезбедување станува поширок: на пример, обезбедување специјални настани, управување со толпи, обезбедување критична инфраструктура и транспорт, консултации и обука за обезбедување, мониторинг за алармирање и виде надзор (и одговор), интегрирање на системи за обезбедување и сајбер-безбедност. Исто така, технологијата игра сè поважна улога и притоа ги менува и ги проширува овие задачи и начинот на кој тие се извршуваат. „Новата реалност“ за обезбедување треба да опфати: интеграција на услугите и технологијата во согласност со промените во барањата на корисниците, демографијата и технологијата“. Пред нас е тековната транзиција на парадигмата од „статично обезбедување“ кон комбинација на услуги базирани на човечки и технолошки

фактор, општо наречени „безбедносни решенија“. Предизвикот од организирањето на обезбедувањето во денешно време е да се изврши приспособување кон проширувањето на опсегот на мисиите реализирани од приватното обезбедување и да се воспостави ефективна соработка помеѓу јавните надлежни институции и секторот за приватно обезбедување со цел да се воспостави безбедносен континуум.

Комората на Република Северна Македонија за приватно обезбедување се залага за обезбедување високо ниво на професионализам и квалитет, почнувајќи од условите за работа на вработените сè до одличните обуки и примената на иновативни технологии. Квалитетот секако оди заедно со највисоки стандарди за безбедност на луѓето, средствата и организациите – и, се разбира, со усогласеност. Од суштинско значење за средината во која работи секторот е давателите на услуги за приватно обезбедување да ги исполнуваат највисоките стандарди за квалитет.

❖ **Регулатива:** лицензирањето на приватното обезбедување е задолжително според закон во 31 европска држава, а за работниците за обезбедување во 28. Во 31 држава приватното обезбедување е регулирано со посебен закон за секторот како што е во Република Северна Македонија.

❖ **Претходна проверка:** во однос на оперативните кадри, барањата за вработување изискуваат чисто кривично досие, безбедносна проверка и/или сведоштва за етичност и се применува во 33 држави како и кај нас

❖ **Права и овластувања:** во 26 од сите европски држави, работниците за приватно обезбедување ги имаат истите права и овластувања. Во 8 од нив, тие имаат дополнителни овластувања.

❖ **Обука:** според закон, постои обврска работниците за приватно обезбедување да имаат завршено основна обука во 33 европски држави, но сепак нивоата на таквата обука бележат значителни варијации помеѓу земјите-членки.

ПРИСПОСОБУВАЊЕ НА ЗАКОНОДАВСТВОТО НА СЕГАШНИТЕ И ИДНИТЕ ПРЕДИЗВИЦИ

Сепак, законодавството треба да биде насочено кон иднината и да третира прашања поврзани со сè пошироките мисии и задачи на секторот. Партнерите од приватниот и јавниот сектор треба заеднички да работат и да развиваат законски соодветни рамки и регулативи. Понатамошниот развој на јавните-приватни партнерства (ЈПП) ќе наложи потреба за создавање модели за координација и соработка што промовираат максимална ефективност и ефикасност на целокупните напори за спречување закани, осигурување безбедност и размена на информации. Барањето за адаптирана регулатива не е ново,

токму спротивното. Законодавството во врска со обезбедувањето е динамичен процес што созрева и редовно се адаптира на тековниот контекст. Приватните превентивни активности стануваат сè поповрзани и контекстуализирани со борбата против тероризмот. Приватното обезбедување практично прими и прифати одговорност да учествува во оваа работа заедно со полициските сили – сепак, честопати недостасува законодавна рамка. Безбедносните предизвици со кои сме соочени во моментот се сериозни и изискуваат итни чекори.

▶ **ПРИВАТНОТО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ КАКО КОМПЛЕМЕНТАРНА ПОДДРШКА НА БЕЗБЕДНОСТА**

Денес кога се зборува за приватното обезбедување не станува збор за едноставно аутсорсирање, туку комплементарност и прагматични решенија за достигнување на највисоко можно ниво на јавна безбедност. Приватното обезбедување може да ги ослободи полициските ресурси, со цел силите за спроведување на законот да можат да се фокусираат на сложените задачи за кои поседуваат соодветна опрема, обука и специјални права – на пример, борба против тероризам. Јавните сили имаат преземено огромен број превентивни мисии што не би требало да бидат во делокругот на нивните основни дејности, како обезбедување на објекти и администрација, вклучително и полициски станици и воени бази. Неколку фактори се земени предвид при одлуката да се избере секторот за приватно обезбедување наспроти полицијата за целите на извршување на мисии, како што се: прашања поврзани со економичноста, секако, но, исто така, и специјалните обуки и фокусот на мисиите. На пример, на аеродромите, безбедносната проверка на патниците и багажот стана високоспецијализирана задача што не ја извршуваат полицајци. Доколку задачи за целите на превенција и заштита може да се вршат од приватно обезбедување во согласност со соодветна регулатива и строг јавен надзор на активностите, останува на државата да одлучи дали токму ним ќе им ги додели тие задачи. Јавните сили нема да ја изгубат контролата над јавната безбедност поради таквото делегирање на задачите.

Надзорот над активностите на приватното обезбедување може да биде добро дефиниран по пат на строго и јасно дефинирана регулатива.

Важно е да се препознае фактот дека приватното обезбедување има долгогодишно искуство во обезбедување средства како критична инфраструктура, специјални настани и (полу) јавни места. Освен тоа, компаниите континуирано инвестираат во иднината, вклучувајќи обуки на вработените и примена на најсовремените технологии со цел да понудат најдобри и најсоодветни безбедносни решенија. Тие постојано ги оценуваат новите ризици за да ја зајакнат отпорноста во опкружување во кое еволуираат сè повеќе закани. Државните институции не се под истиот притисок и не се толку поврзани со потребите на пазарот како агенциите за приватно обезбедување. Во исто време, технологијата обезбедува дополнителни можности за подобра координација и соработка помеѓу јавните и приватните сили – на пример, кога станува збор за обезбедување пристап до снимки од видеонадзор за полицијата.

ПРЕПОРАКИ ЗА ПОНАТАМОШЕН РАЗВОЈ НА СЕКТОРОТ ЗА ПРИВАТНО ОБЕЗБЕДУВАЊЕ

Тргувајќи од потребата за подигање на нивото на професионалноста и стручноста, воедно унапредување на дејноста приватно обезбедување во Република Северна Македонија треба да продолжи идниот развој на секторот за приватното обезбедување во Република Македонија.

Развој на приватното обезбедување е во функција на оптимален, стабилен и одржлив современ безбедносен систем на Република Северна Македонија каде составен дел е приватната безбедност.

Градење основа на поттикнувачки механизми за развој во приватното обезбедување кое претендира кон современо, одговорно и ефикасно функционирање. Воедно ќе воспостави позитивна комуникација и дејствување во заедницата, сè со цел да се придонесе остварување внатрешна безбедност и воспоставување европски стандарди на работење и живеење.

Создавање правно-институционална рамка што ќе овозможи поттикнување на начин за изградба на оптимален модел на развој на приватното обезбедување со акцентирање на превентивниот карактер на функциите на секторот за приватната безбедност и овластувањата во дејноста што произлегува од неа.

Заштита на животот, имотите и другите права на граѓаните преку заштита на личната безбедност, безбедноста во заедницата како и на останатите субјекти, а во рамки на нивните очекувања и согласно со меѓународните стандарди во приватното обезбедување и концептот на интегрална безбедност.

Приватната безбедност има потенцијал да ја подобри севкупната безбедносна ситуација само ако нејзините услуги се нудат на професионален и на одговорен начин. Евидентна е тенденцијата на проширување на на кругот на корисници на услугите на приватното обезбедување (поединци, владата, меѓународни организации, хуманитарни агенции, меѓународни и национални компании) коишто ангажираат агенции за обезбедување за да се осигура нивната безбедност во извршување на нивните задачи.

Приватното обезбедување има свои функции во повеќе професионални безбедносни области како што се: физичка безбедност, информатичка безбедност, лична безбедност, безбедност на

информатичките системи, безбедност во образовните институции, безбедност во финансиските институции, безбедност на обложувалници, безбедност на владиниот сектор, безбедност на здравството, безбедност при сместување, безбедност на производството, безбедност на продажбата, безбедносни продажби, опрема и услуги, безбедност при транспорт и безбедност на комунални услуги.

Врз основа на лепезата на области за коишто свои функции има приватното обезбедување:

- физичката безбедност опфаќа заштита на луѓе, сопственост на објекти, безбедносни системи и безбедносни процедури;
- приватното обезбедување во информатичката безбедност има функција на обезбедување на заштита на чувствителни информации, приватноста на податоците и на интелектуалната сопственост;
- личната безбедност се обезбедува преку заштита на интегритетот и сигурноста на организациската работна сила;
- образовните институции својата безбедност покрај на полицијата може да ја доверат на приватното обезбедување.

Услугите на приватното обезбедување може да бидат користени од банките, брокерските куќи, осигурителните компании и други финансиски институции, како и објектите за игри и обложување.

Просторната и персонална заштита во болниците, објектите за долгорочна грижа, клиниките и домовите за стари лица може да бидат заштитени од функциите што ги нуди приватното обезбедување.

Во идните проширени безбедносни функции на приватното обезбедување секако ќе се најде безбедноста на информатичките системи. Тоа го покрива обезбедувањето на комуникациските мрежи и другата критична инфраструктура.

Врз основа на позитивните искуства на безбедноста во туризмот, приватното обезбедување се занимава со заштита на посетители и сопственоста на хотелите, мотелите, ресортите и други слични објекти.

Безбедноста на производството преку заштита на машините, продуктите и интересите на оние што партиципираат во оваа индустрија ја опфаќа функцијата во безбедноста на производството, воедно и безбедноста на продажбата.

Безбедноста при транспорт ги вклучува мерките за обезбедување на аеродромите, превозот и копнените или другиот тип на транспортни операции и др.

Приватното обезбедување преку својот развој треба да одговори на потребите на горенаведените области и функции воедно исполнувајќи го првиот постулат на приватното обезбедување, а тоа е профитот преку заработката за дадената услуга, а зголемување на степенот на безбедност со намалување на губитоците и спречување криминал против сопственоста и законите, односно загрозувањето во безбедноста каде надлежност има индустријата за приватно обезбедување.

ОСНОВНИ ЗАДАЧИ

- ▶▶ Зајакнување на улогата на приватниот безбедносен сектор во заедницата преку развој на локални стратегии за безбедност, со почитување на специфичноста на локалните заедници.
- ▶▶ Промоција и афирмација на приватниот безбедносен сектор преку воспоставување соработка со граѓанското општество.
- ▶▶ Развивање на партнерства со полицијата и другите државни институции, како и со регионалните и меѓународните организации.
- ▶▶ Воспоставување добра практика на редовна размена на сознанијата и искуствата на системот и практиката од дејноста приватно обезбедување.
- ▶▶ Воспоставување поблиска соработка на Комората на Република Македонија за приватно обезбедување со сите повикани институции за областа на приватната безбедност.
- ▶▶ Постојано следење на развојот на дејноста од повеќе аспекти и навремено детектирање на проблемите и предизвиците со кои се соочуваат приватната безбедност и дејноста приватно обезбедување.
- ▶▶ Континуирано унапредување на дејноста приватно обезбедување преку давање мислења, предлози и препораки при носењето и изменувањето на правната регулатива.
- ▶▶ Развивање на облиците на научно-стручната соработка во делот на обуката и едукацијата на кадарот во дејноста приватно обезбедување.
- ▶▶ Осврт на применливоста на законската регулатива и напорите на Комората за подобрување на законската рамка во која егзистира дејноста, а воедно и анализа на најновите податоци за состојбата со бројот на субјекти што работат во сферата, како и економски показатели од значење за развојот на дејноста приватно обезбедување.
- ▶▶ Преку Белата книга се укажува на значењето на превентивниот карактер на приватното обезбедување, воедно потребата од актуелизирање на јавно-приватните безбедносни партнерства, како и потребата од изградба на оптимален модел на развој на приватната безбедност.

- ▶▶ Дефинирање на опасностите од загрозување на безбедноста доколку приватниот безбедносен потсистем не функционира ефикасно како интегрален дел на безбедносниот систем, а, исто така, и потребата од воспоставување поширока демократска контрола врз неговото работење.
- ▶▶ Детерминирање на можностите и границите на развојот на приватната безбедност и приватното обезбедување во функција на изградување оптимален, стабилен и одржлив современ безбедносен систем.
- ▶▶ Создавање позитивен имиџ на дејноста приватно обезбедување преку подигнување на квалитетот на работата, како и правилно информирање и едуцирање на јавноста за карактерот и функцијата на приватното обезбедување
- ▶▶ Согледување на состојбата со оружјето, неговото поседување, евидентирање и употреба во дејноста приватно обезбедување.
- ▶▶ Зајакнување на положбата и улогата на Комората во сите аспекти од значење за развојот на дејноста.
- ▶▶ Определување на факторите што го детерминираат оптималниот развој на дејноста приватно обезбедување.
- ▶▶ Ефикасноста на постојниот надзор и контрола и потребата од размислување за поефикасно регулирање на оваа проблематика.
- ▶▶ Согледување на состојбата со оружјето, законските основи за неговото поседување, евидентирање и употреба во дејноста приватно обезбедување.
- ▶▶ Укажување на можностите за обезбедување повисок степен и континуирана обука во дејноста приватно обезбедување онаму каде што се јавува потреба за тоа.
- ▶▶ Афирмирање на научно-стручните можности и капацитети во Република Македонија од страна на Комората на Република Македонија за приватно обезбедување и образовните институции во земјата во настојувањето за обезбедување квалитетен и оптимален развој на приватната безбедност и дејноста приватно обезбедување во Република Македонија.

Основна цел на на приватното обезбедување е создавање основа за намалување на загубите предизвикани од човечка грешка, невнимание, катастрофи и криминални активности преку следните правци:

- ❖ подобрување на нивото на безбедност;
- ❖ заштита на јавните добра;
- ❖ развивање на персоналот и организацијата, при што персоналот ги има компетенциите и вештините ефективно да извршува и да го максимизира потенцијалот;
- ❖ превенција и детекција на криминалот и неовластени активности;
- ❖ превенција на неред и штети;
- ❖ надгледување и одговор на ризици за безбедноста;
- ❖ обезбедување тајност, навременост и соодветни услуги за крајните реципиенти;
- ❖ развој на техничките капацитети за потребите на корисниците на услуги;
- ❖ обезбедување адекватна заштита за корисниците на услуги на приватната безбедност.

Покрај тоа треба да се фокусираме во рамките на работата на самите фирми за обезбедување и ќе бидат насочени кон:

- ❖ подобрување на стандардите на вработените;
- ❖ проширување на спектарот на услуги;
- ❖ стекнување континуирана обука;
- ❖ унапредување на работењето на индустријата за приватно обезбедување;
- ❖ зголемување на нивото на контрола.

Главната задача е развој на приватното обезбедување и тоа понатаму треба да се адаптира на потребите на клиентите, да се моделира и да се приспособува на изворите на загрозувања и да ја проектира својата позиција во рамките на општественото уредување, во законската регулатива како интегрален дел во безбедносниот систем на Република Северна Македонија. Најважна фундаментална задача на секторот за приватно обезбедување е да придонесе кон одржувањето на безбедноста на приватната сопственост, но до израз доаѓа и потребата за пополнување на безбедносниот вакуум што зад себе го остава државниот безбедносен систем повлекувајќи се или редуцирајќи го својот ангажман на некои полиња поради ограничените ресурси. Воедно, преку повеќе механизми што се предлагаат се има за цел функционирањето на приватниот безбедносен комплекс да биде во координација и соработка со институциите од безбедносниот систем, зголемување на нивото на респект, формална соработка и намалување на нивото на коруптивност меѓу двата субјекта.

